

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 «
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 «
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 19.

Szekularizáció!

Valahányszor egy-egy katolikus lapban vagy gyűlésben felhangzik a riadó a keresztény Magyarországot fenyegető veszedelmek miatt, jóérzésű protestáns részről gyakorta hall az ember komoly viszhangot reája s megzólalnak a protestáns körök: Össze kell tartanunk, a kik a pozitív hit alapján állunk.

Tartsunk össze! Hát persze, hogy össze kellene tartanunk, mert ha így haladunk, ide s tova nem lesz miért összetartani. Okos, praktikus, bölcs tanács. Kéz a kézbe — magyar kéz, becsületes kéz mind a kettő. S ha mi összefogunk, ki bír velünk?

Aztán mikor már nyújtja kezét a katolikus ember, akkor jön valami boldog ember és a kinyújtott kézre nevetlenül és ostobán reáver. Tessék »összetartani.«

A pécsi katolikus nagygyűlés után összegyülekezének a protestáns lelkipásztorok Budapesten. Jól teszik, van baj arrafelé ő náluk bőven, csak győzzék elszámolni. És mégsem bajukra keresnek orvosságot, hanem elkurjantotta magát valaki: Éljen a szekularizáció! és arra a többiek éljeneztek és ezzel a pro-

testáns felekezetek bajai mind meg voltak gyógyítva.

Ugy látszik, ama jámbor pásztoroknak nem fáj sem a nazarénizmus, sem a prot. felsőbb osztályok hitközönye, sem az egygyezmegrendszer; nem fáj nekik más, csak a más vagyona.

Nagytiszeletű uraim, nem olvasták valaha a tizparancsolatban, hogy »ne lopj?« Vagy már elfelejtették?

Az az egyházi vagyon épp olyan jogos tulajdona a katolikus egyháznak, mint a reformátusoknak a debreceni kollégium vagy a Baldacsi-alap, vagy a mint az enyém a kalapom vagy a kabátom. A szekularizáció csak műkifejezés a rablásra, a tulajdonjognak erőszakos megsértésére. Vagy szent a tulajdon, vagy szabad a lopás és a rablás. Az állam kötelessége a rablást megakadályozni — hogyan egyeztetik össze nagytiszeletű uraim, akik magukat papoknak tartják és Isten ígéinek hirdetésére esküdtek föl, — hogyan egyeztetik össze hivatásukkal azt a bakonyi óhajt, hogy az állam adjon példát a rablásra?

Valami visszatartó ez a kívánság — lelkészek szájából. Kivált most. A magyar állam a rendületlen katolikus Apponyi Albert minisztersége alatt határozta el, hogy a küzködő protestáns felekezetek államsegélyét újabb három millióval segíjeze. A nagytiszeletű urak

nem utasítják vissza a hattizedrésben katolikus polgárok adó filléréiből, katolikus egyházi javak adójából befolyó 3 milliócskát, de köszönet fejében rátennék a kezüket a katolikus egyház tulajdonára. Hol itt a logika? Hol itt a morál? Hol itt — a legszerényebb igényekkel mért illendőség?

Azután kérem: ha szekularizálunk, akkor elszekularizáljuk a protestáns vagytonokat is és visszasekularizáljuk a 3 milliócskát is. Ezt követeli az egyenlő mérték. Ez is jól fog esni?

Jogot, méltányosságot, józan észt egytormán kicsufol a szekularizáció minden államban. Hanem hát erről hiába beszélnek annak a nagytiszeletű testületnek, amelyet ime elvakított a feneketlen gyűlölet és az osztozkodás reményétől felcsigázott durva birvágy. Mást kellene figyelembe venniük, mint magyar embereknek. Azt, hogy a mai viszonyok közt az egyházi vagyon a magyar haza magyar jellegének legerősebb bástyája, a nemzeti vagyonosodásnak, művelődésnek kiapadhatlan erőtartaléka.

Tessék felütni a statisztikai évkönyvet: iskoláink többségét a katolikus egyházi vagyon tartja fenn. Tessék meg nézni közintézményeinket; alapjukat a katolikus egyházi vagyon vetette meg legnagyobb részben. Csak Nagyvárad közintézményei fölött tartsunk szemlét és a

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Vallomás.

Írta: Montjoyeux

Penneciéres barátom meghalálozván, mindenét reám hagyta, ez a minden pedig egy csomó kéziratból és egyéb papirosból állott, melyek közt egy rengeteg, kék viaszpecséttel lezárt, nagy levélboríték találtatott, ezzel a hagyományos fölírral: »Csak halálom után nyitandó föl.«

Igazán nem értem, micsoda félelem vett erőt rajtam, amikor ez a levélboríték kezem közé akadt. Abban egészen bizonyos voltam, hogy Penneciéres barátom életében nem lapanghatott valami rettenetes titok, de azért hónapok multak el és én még mindig nem nyultam hozzá a borítékhoz, előbb lelkiismeretesen átkutattam a többi papirokat és csak azután mertem feltörni azt a nagy pecsétet.

Olvastam pedig a levélben amint következik:
187... október 7-én Asniéres-ben vacsoráltam, C. J. asszony nál, akinek egy csinos kis

birtoka és kastélya volt a Szajna partján. Egész nap Nantesben vadászgattam és meglehetősen elkésve érkeztem a vacsorához, éhségtől, szomjúságtól és fáradtságtól nagyon kimerültem. Hirtelen ettem és ittam, egymásután hajtogattam fel a tele poharakat. Még asztalnál ültünk és én már csaknem ittas voltam. A multság nagyon soká tartott; még azután is meglehetősen sok sört és szeszes itait ittam, úgy, hogy amikor valami három óra felé eljöttem a házból, egészen ittas voltam.

Vendégtársaim, akik velem együtt jöttek el, mindenáron azt akarták, hogy nézzünk kocsik után, költünk föl valami kocsi tulajdonost, mert ilyen késő éjszaka nem kellemes gyalogszerrel térni vissza Párisba. Az én zavaros agyam azonban az a rögeszme vett erőt, hogy mégis csak gyalog menjek haza; s addig-addig okvetlenkedtem, amíg társaim megunták a dolgot és szerencsésen magamra hagytak.

Tehát magamra hagytak. Igen ám, de hogy tulajdonképpen hol vagyok, arról fogalmam sem volt. Ide-oda mászkáltam Asniéres utcáin, de hogy meddig, azt nem tudom. Nagysokára a hidhoz vetődtem. Az éjszaka elég világos volt.

Megálltam, hogy tájékozhasam magam, talán már egy kissé el is párolgott fejemből a mámor. Magam előtt láttam a hosszú utat, mely mind sötétebbé vált és a nagy messzeségben egészen beleveszett a fekete semmisségbe. Határozatlanul álldogáltam, mert valami bizonytalan félelem támadt bennem; homályosan olyasfélét éreztem, mintha veszedelem tenyegetne; eszembe jutott, hogy nem biztos helyen járok, ahol már holmi rablógyilkosságok is történtek. Egyszerre azonban nekibátorodtam és mosolygásra fogtam a dolgot. Hiszen velem van a revolverem! Bele nyultam feöltöm zsebébe, görcsösen megszorítottam a fegyveremet és elindultam, olyan egyenesen lépdelve, amint csak telhetett tőlem; folyton az elhagyott utat nézegettem, melyen itt-ott holmi komor tünemények bukkantak elő.

Mintha hol egy fal, hol egy utszéli kerítés mellől egy-egy árny toppant volna ki az országutra. Szívem hevesen dobogott, arcomon veríték kezdett gyöngyözni. Végre léptek zaja ütötte meg füleim-t és a következő pillanatban egy emberi alakot láttam magam felé közeledni. Midőssze annyit láttam a sötétségben, hogy az alaknak egy kis pörge kalap van a fején és

Tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséggel és jóakaróimmal, hogy a

Kern-féle fűszer- és csemege-üzlet

(FŐ-UTCZA ZÁRDA-ÉPÜLET) Kis Dávid mellett megnyílt.

hol áldást látunk fakadni, a püspök, a káptalan, a szerzetesek áldó jobbát érezzük. Középosztályunkat tönkretévessel, nemzetietlenedéssel fenyegeti az idegen invázió. Sehol úgy ki nem forgatták eredeti jellegéből a középosztályt, mint nálunk. Ami még ellentáll az áramlatnak, sőt a magyar középosztály restaurálására nem sikertelenül szervezkedik, az a rész tekintélyes hányadában az egyházi vagyona támaszkodik. A kis emberek milliói köszönik existenciájukat az egyházi vagyonnak, mely a nemzetek mai gazdasági és kulturális harcában éppen úgy állít hatalmas bandériumokat, mint állított hajdan a csatásorba. S ezek a zászlóaljok rendületlen magyarok az utolsó napszámosig, semmiféle darabankormányi válság őket nemzetellenes célokra fel nem használhatja, aki ezt a magyar hadsereget gyöngíti vagy éppen tönkretesz, az a magyar hazának árulója.

A nagytiszteletű gyülekezet ott Budapesten nemcsak a tizparancsot felejtette el, hanem Zrinyi Miklóst is. A »ne hogy« épp olyan keveset számít előtte, mint a »ne bántsá a magyart!«

Szomoruan látjuk ezt a jelenetet, melyhez csak Jakabék tapsolhatnak; az ő malmukra, az ő zsebükbe indulna a haszon, ha a kapzsi indítvány valóra válna. A szomoru kép mellett csak az a vigasztaló, hogy a magyar protestánsok józan többsége nemcsak nem ért egyet az immorális és hazafiatlan követeléssel, hanem azt egyenesen el is ítéli.

Ezért nem lesz az egészről nagyobb kavarodás: annyiba vesszük, mint egyéb bokányiádat. És annak ellenére nem vesszük fel a harcra hívó kertyüt, nem szerezzük örömet e haza ellenségeinek, nem hívunk fel senkit a kapzsiság illő

kezében sétapálcát forgat. Amikor már csak tiz-tizenkét méternyire lehetett tőlem, rákiáltottam: »Megállj!« Azonban, úgy látszik, hogy csak képzeletemben kiáltottam, mert az ember rám sem hederített, hanem nyugodtan jött közelebb. Ugy rémlett előttem, hogy a legveszedelmesebb utonállóval van dolgom. Az ember folyton közelebb közelebb került és a következő másodpercben meg voltam győződve veszve vagyok, végképpen elveszve; fejem zúgot, szemeim karikát hánytak, látásom elhomályosult. Akkor aztán hirtelen előrántottam a revolvért és az alak irányában elsütöttem. Az ember szétvetette a két karját és hangtalanul eldőlt.

Én elfutottam onnan . . . Belőlem végképp elröppent a mámor és lélekszakadva rohantam előre, úgy száz méternyire csakugyan elállt a lélekzetem, úgy, hogy meg kellett állnom. Hátra tekintettem. A hajnal már szürkülni kezdett és az országúton ott láttam a hullát, mint valami fekete töltöt, — de ugyanabban a pillanatban egy másik embert is láttam, aki épp akkor tűnt elő egy kerítés mellől. Én újra futásnak eredtem és szaladtam, ahogy csak bírták lábaim. Hogy a drámának ezzel az első részével töviden végezzek, még csak annyit mondok, hogy

megtorlására. Béke és egyetértés: ezekre van szükségünk s ha akad köztünk boldog ember, aki követ hajigál a kutba, nem segítünk neki a perpatvar felszításában. Majd kiszedi a követ ő maga, ha megokosodik és ha akkor már késő nem lesz. Még mindig hisszük és reméljük, hogy a keresztény Magyarország hazafias férfiai kivetik maguk közül a konkolyt s fogunk mi még együtt haladni békével, egyetértéssel Krisztus követésében, a haza szeretetében. *

Politikai hírek.

A kiegyezési tárgyalások után.

(*Oszták taktika. — Apponyi nyilatkozatát elferdítették. — Kossuth a kiegyezésről. — A magyar kormány szolidaritása. — Andrássy audienciái. — Függetlenségi szecessziója.*)

Budapest, szept. 19.

A magyar kormány október első napjaira Budapestre várja az osztrák kormány tagjait a kiegyezési tárgyalások folytatására és ezzel is dokumentálni akarja, hogy folytatni óhajtja a kiegyezési tárgyalásokat. Ezzel szemben a bécsi lapok minden alkalmat felhasználnak annak hirdetésére, hogy a kiegyezés minden további folytatása merőben felesleges és folyton azt haogoztatják, hogy az osztrák kormány újabb meghívást vár Budapestre a magyar kormánytól. Hát ez közönséges taktikázás Beckéktől, hogy a tulságos követeléseikkel meghiusított kiegyezés ódiomát magukról ilymódon elhárítsák. Természetes, hogy az osztrák kormánynak ez a magatartása nem nagy jelentőségű, de jellemző a helyzetre.

A budapesti reggeli sajtó nagyrésztében oly nyilatkozatokat imputál Apponyinak, melyeket a miniszter nem mondott el a függetlenségi-pártkörben. Apponyi tegnap a pártkörben beszélgetett a függetlenségi képviselőkkel a

kiegyezésről, de a mi nyilatkozatot tett, azt néhány élénk fantáziájú függetlenségi honatya sietett megtoldva, kiszinezve, elferdítve a sajtóval közölni.

Kossuth Ferenc ma egy 48-as képviselőnek ezt a felvilágosítást adta a kiegyezési tárgyalások újabb stádiuma felől:

— Mire várunk már most kegyelmes uram? kérdé a 48-as képviselő.

— Arra várunk, felelte Kossuth, hogy Beck lejjebb szállítsa a kvótát, illetőleg követeléseit.

Napok óta kósza hírek keringenek a magyar sajtóban, hogy a kiegyezési tárgyalások alatt a magyar kormány tagjai között a kérdések némelyikében nagyfokú nézeteltérések merültek föl.

Illetékes helyről felhatalmazták a Magyar Tudósítót azon tény konstatálására, hogy a magyar kabinet tagjai közt a kiegyezés minden kérdésében a legteljesebb összhang és egyetértés uralkodik és soha nézeteltérések fel nem merülnek.

Egyes bécsi, és azok révén budapesti lapok különböző nyilatkozatokat, párbeszédet hoztak, mint Andrássy nyilatkozatait a király és trónörökös előtt lefolyt audienciáról. Mindezek a nyilatkozatok és párbeszédok alaptalanok, mert Andrássy csupán azt az egy nyilatkozatot tette, hogy kihallgatása nem volt összefüggésben a kiegyezés kérdésével. Egyéb nyilatkozatot Andrássy nem tett.

A függetlenségi párt kebelében secessionális mozgalmak és törekvések észlelhetők, melyeknek élén Hentaller Lajos és id. Madarász József képviselők állanak. Hentaller a Hir hasábjain elégedetlenkedik, Madarász apó szintén hosszú nyilatkozatban siratja a kuruc politikát. Szerepeltek a mozgalom megindításakor Thaly Kálmán és Kossuth levelei is, melyeket a lapok közöltek is. Most Kossuth is, Thaly Kálmán is kijelentik, hogy azok a levelek, melyeket a lapok közöltek, csak kevés részletükben azonosok az ő leveleikkel.

fényes reggel volt, mire hazaértem. Rögtön lefeküdtem és egész estig mélységesen aludtam.

Ébredésem nem volt kellemetlen, sőt élvezhetőleg derűs boldogságban usztam, mintha csak alvásközben megtudtam volna, hogy a dolgok milyen kedvezően alakultak reám nézve.

Pedig megöltem egy embert, aki nem volt ellenséges szándékkal irányomba és nem is támadott meg, csakhogy a lövést nem látta senki, mert egy lélek sem volt a büntett színhelyén, ezenkívül észrevétlenül, senkitől sem láttatva értem haza és . . . Igen ám, de mit mondok majd C. J. asszonynak és a többi vendégeknek? A kérdés komoly volt, de csakhamar megoldottam. Azt fogom mondani, hogy mámoros fővel ledöltem egy padra, ott átaludtam azt a néhány órácskát, hajnalig és a legelső reggeli vonattal mentem haza.

Hiszen ez a legegyszerűbb dolog volt a világon.

Másnap reggel az ujságok tele voltak a gyilkossággal. Megtudtam, hogy az áldozat egy asniéresi kis tőkepezés ember volt; egy barátját kísérte el, aki nála vacsorált és a légszeszgyár közelében lakott. A tőkepezés ember erről a sétáról tért haza, amikor elérte a

szerecsétlenség. Magányosan nem akarta hazaereszteni a barátját, mert mint mondta, ismeri a környéket; ő maga azonban nem félt semmitől.

A hirlapok ezzel végezték a tudósítást:

»A szerecsétlen véget ért Benoit urat minden valószínűség szerint annak a rablóbandának egyik tagja támadta meg, mely egy idő óta környékünkön működik. Az igazságszolgáltatás is ebben az irányban indította meg a vizsgálatot és nincs kétség benne, hogy néhány nap alatt megkeríti a tettest. És csakugyan az asniéresi rendőrség még a hét végén elgött egy Claudius Bornachou nevű embert, egy korcsmai verekedés alkalmával. Házkutatást tartottak és Benoit urnak egyes holmijait csakugyan megtalálták a lakásán, ugymint egy pörge kalapot, egy ólmos botot, egy erszényt és egy vérfoltos tárcát.

Az ügyesen vezetett vizsgálat mindeme bizonyítékok alapján bűnösnek találta Bornachout, aki különben sem tudott alibit bizonyítani. A következő év január havának 15-ik napján csakugyan ki is végezték őt, ami tehát egy a társadalmat, mint az igazságszolgáltatást teljesen kielégített.»

Ezt az esetet pedig azért óhajtottam leírni

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

Az udvar és Tisza.

Egy fővárosi estilap írja:

— Igen előkelő helyről különös hír került ma forgalomba. Eszerint Bécsből nemrégiben az a szelid figyelmeztetés érkezett le gróf Tisza Istvánhoz, hogy mindenféle okból igen szívesen látnák a Burgban, ha változatosan az általános választói jog dolgában ismert felfogása is. Tisza azonban — állítólag — kijelentette, hogy meggyőződését semmiféle befolyás kedvéért nem alkudja el.

Ez a hír egyik fele. A másik szerint a november tizenhét szomorú hőse már talált rokongondolkodású politikuskokat, akikkel annak dacára összekötésbe lépett, hogy nem is olyan régen halálos ellenségek voltak. Az alkotmánypártból szerzett információk szerint a függetlenségi párt ó-konzervatív elemeiben keresi a volt szabadelvű párti miniszterelnök új szövetségeseit. A hír szerint ez a furcsa társaság meg is találta már az érintkezés módját.

Hát a politika zavaros vizein ilyen kövér kacsák is uszálnak manapság.

A nép-párt és Lukáciu.

Egyik fővárosi német reggeli lap pedig a nép-pártot boronálja össze Lukáciuval ilyenformán.

— Biztos tudomásunk van arról, hogy nemzetiségek és a néppárt között az utolsó pótválasztások alkalmával megállapodás jött létre, mely szerint a románok kötelezik magukat a nagykárolyi néppárti jelöltet támogatni, ha viszont a néppárt Belényesen Lukáciu pártjára áll. A paktum kész volt, az agitáció ebben az irányban megindult, amikor az utolsó pillanatban Vlád Aurél képviselő, akinek hajlandósága a szociáldemokrácia iránt ismeretesek, megjelent Nagykárolyban és személyes befolyásával a román választókat eltérítette a kompromisszum betartásától. Lukáciu különben keresztényszocialista és antiszemita, aki egy vér a néppárttal.

Igazán megkapó, mily merészen száguld német laptársunk pegazusa; a képzelet sebes szárnyu sas, de hogy ily csapongó kedvében

hogy Claudius Bornachou családja, ha ugyan van neki, képes legyen az ártatlanul kivégzett embernek legalább a becsületét helyreállítani.

En nagy figyelemmel kísértem a bűnpör folyását és lelkekre esküszöm, hogy ha szükségét láttam volna, feltétlenül megmondtam volna az igazságot. Mivel azonban kitűnt, hogy ez a Bornachou különben is milyen elvetemedett bűnökkel teljes életet folytatott, ennél fogva egész nyugodtan engedtem, hogy lefejezzék.

Akkoriban nagyon ragaszkodtam az élethez, mert boldog voltam. Nemrég házasodtam, imádtam a feleségemet, aki egy gyermekkel készült megajándékozni. Mindezzel összehasonlítva, ugyan mit érhetett ennek a Bornachou-nak a bőre? Semmit, éppen éggel semmit.

Az elmondottakat nevem aláírásával erősítem meg. Téged pedig arra kérek kedves barátom, légy szíves Bornachou családját felkutatni és vele érintkezésbe lépni, ha szükségesnek találod.

Keresgettem, kutagattam, de Bornachou rokonait sehol sem tudtam megtalálni.

legyen, azt nem hittük eddig róla. Laptársunk ezzel a hírével ugylátszik megalakította a mérész képzelődés vrlágrekordját.

Kazinczy Ferenc és Biharmegye.

Kazinczy Ferenc szobrát és szülei házában az emléktáblát vasárnap leplezik le Biharmegye egyik kis falujában, Ersemjénben, melynek főbűszkesége, hogy irodalmunknak e nagy alakja falai közt született és nevelkedett.

Ebből az alkalomból igyekeztem némi adatokat keresni Kazinczy Ferencről Biharmegye levéltárában.

Kazinczy Ferencre vonatkozólag vajmi kevés adat van levéltárunkban, mert a kiváló férfi idejének nagy részét nem töltötte idahaza. Az a kevés idő, melyet idehaza töltött, az sem volt olyan eseménydus, hogy abból valami bekerülhetett volna a levéltárba.

Kazinczy Ferencről az első adat 1791-ben található, amikor gróf Teleky Sámuel főispán elnöklésével a vármegye a Kazinczy családból Kazinczy András, Kazinczy Péter és Kazinczy Ferencet táblabírákká nevezte ki. Ez a gyűlés általános tisztújító közgyűlés volt július 5-én.

Kazinczy Ferenc mint táblabíró nem nagy tevékenységet fejtett ki, erről legalább a megye levéltárában semmi néven nevezendő irat nem tanuskodik. Sőt, hogy Kazinczy nem sokat törődött a táblabíráskodással, a mellett bizonyít az is, hogy a táblabírói esküt csak 1793-ban tette le. Ez ideig egyetlen egyszer sem jelent meg a megye közgyűlésén.

1794-ben történt elfogatásáról semmi sincs a levéltárban.

1796-ban a vármegye augusztus 22 én Várad Olasz mezővárosban Beöthy László főispán elnökle alatt tartott közgyűlésén a státusok Kazinczyra vonatkozólag a következő határozatot hozták:

»Egyszermind meghatározzák a státusok, hogy a felséges királyi főherceg különös levél által kéretessék, hogy méltóztasson ő felsége előtt magát azoknak a személyeknek kiszabadítása iránt közbevetni, akik a mult esztendőben ex capite ciminis laesae majestatis fogásra ítéltettek. Ezt a levelet pedig a követ urak fogják által adni a Mocumtenens ő királyi főhercegségének.»

A közgyűlés által megválasztott követségi tagok egy külön kérelemmel járultak a főherceghez mint helytartóhoz. Ez a kérelem azonban eredménytelen volt, sőt még válasz sem érkezett rá.

1801-ben találkoznak még Kazinczy Ferenc nevével a régi iratok között. Ekkor ugyanis a szintén fogva lévő Szlávy János testvérei és rokonaival közösen kérték úgy Kazinczy Ferencnek, mint Szlávy Jánosnak szabadon bocsátását. A vármegyéhez érkezett kérelmek fellettek terjesztve, azonban csak részben jártak eredménnyel.

1801. július 1-én József főhercegtől, mint helytartótól leirat érkezett a megyéhez, melyben tudatja a megyét, hogy Kazinczy Ferenc már szabadon van bocsátva, Szlávy János azonban még továbbra is fogva marad.

Ezt a leiratot a megye státusai háladatos-sággal fogadták.

Ez az utolsó hivatalos irat, mely Kazinczyval loglalkozik.

Ezután Kazinczy Ferencről nem beszél semmi, csak a hagyatéki iratok, ezek pedig lényegtelenek.

11—8

Hogy kell helyesen írni?**A közoktatásügyi miniszter rendelete.**

A közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki arról, hogyan kell helyesen írni a földrajzi neveket.

Az érdekes miniszteri rendelet azt mondja többek között;

Az összetett földrajzi nevek közül a magyar községneveket, kivéve a városi és vármegyei törvényhatóságok neveit mindig egy szóba olvasztva írjuk pl. Nagykőrös, Kiskunfélegyháza, Körösladány, Sátoraljaiúj hely. Az ország szó összetételeit is egybeírjuk: Magyarország, Törökország.

A városi és vármegyei törvényhatóságok neveinek leírásánál az 1886. évi XI. t.-c. 1 §-ában használt írásmód az irányadó, tehát a városi törvényhatóságok: Hódmező-Vásárhely, Maros-Vásárhely, Nagy-Várad, Selmec- és Bélabánya, Szatmár-Németi, Székesfehérvár (kötőjel nélkül egybeírva), vármegyék: Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, Gömör- és Kis-Hont stb.

A vármegye szót a vármegye nevével külön írjuk: Maros-Torda vármegye, Krassó-Szörény vármegye.

Hasonlóképpen kötőjellel írunk több külföldi összetett földrajzi nevet: pl. Szent-Pétervár, Vörös-tenger; nemkülöben az ilyen összetételeket is, mint Ausztria-Magyarország.

Az utcák és terek neveit kötőjellel szokás írni: Múzeum-körut, Petőfi-tér; de a kettős névvel összetetteket kötőjellel nem kell összekötni: Arany János utca, Deák Ferenc tér.

A földrajzi nevekből képezett melléknéveket egybeírjuk: pl. a szatmárnémeti polgárok, a szolnokdobokamegyeiek. Az utca nevekből valókat nem egyesítjük, ha az első tag maga is tulajdonnév, pl. a Ferenc-köruti házak (el- lenben bécsiutcai, királyutcai.)

UJDONSÁGOK.**Édes falum, szellős tanyám . . .**

— Dr. Helvey Lajos Amerikában. —

Messze távolból ismerős, kedves hang szól felénk. Az amerikai magyarok újságja, a »Magyarok Vasárnapja« első helyen azt a nevet

Agárdi István**mázoló és butorfestő**

az Emke-palota alatt.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkákat szép, finom s a legjutányosabb árak mellett elkészíteni, különösen butorfestésekre igen nagy súlyt fektetek, nemkülönbén épületeinkre és berendezésekre is.

Ezenkívül nálam házi szükségletekhez kívánandó színekben különféle olajba tört festékek is kaphatók, melyeket annyival is inkább előnyösebb nálam beszerezni, hogy minden további piszkolás, keverés kikerülésével használni lehet.

A nagyérdemű közönség jóindulatu pártfogását és bizalmát, melyet eddig irányomban tanusított, úgy ezután is kiérdemelni óhajtom.

Ugyanitt tisztességes családból származó 1—2 fű tanulóul felvétetik, fizetéssel avagy teljes ellátással. (Lehet vidéki is.)

Tisztelettel Agárdi István, mázoló és butorfestő.

közli, melyet pár sor élére irtunk: dr Helvey Lajosét. Munkatársa a clevelandi magyar ujságnak, a ki a hazai rovatot fogja ott vezetni.

Egy évig küzdött a mi zászlónk alatt nemes idealizmussal, égő lelkesedéssel. Aztán elszólitotta innen nyugtalan, izgékony vére: szerkesztőnek hívták a Délvidékre. Szép állás, biztos megélhetés volt kilátásban részére és mindezt oda hagyta, mert katolikus meggyőződését kellett volna áruba bocsátania. Inkább választotta a kenyértelenséget.

Most egyszerre Amerikában tűnik fel. Ott, a hol a magyar embernek leginkább van szüksége a katolikus ujságíró izzó lelkesedésére mert ez tartja fenn benne a földjébe tűzött sirkeresztek kegyeletes emlékét: a hazaszeregetett.

Azt írja Helvey a beköszöntőjében, hogy pécsi gimnázistakorában fogadalmat tett, hogy feláldozza mindenét, szívét, életét a keresztény Magyarország, a katolikus sajtó oltárán.

Ott áll már az áldozott helyén, idegenben, távol a hazától. És első cikke, tele az ő ideális lelkesedésével, ezt a címet viseli: *Édes falum, szellős tanyám* . . . és a tendenciája az, a mire ottani működését szentelni kívánja: megmutatni az utat haza, a falusi tüzhelyek felé.

Megindulással olvastuk szavait, melyeknek lelkes hangja oly kedvesen ismerős nekünk. Adja a magyarok Istene, hogy megtalálja zavargó, nyugtalan lelke a neki való tért, a hol arat sikert, talál enyhet, békét — és egyszer csak ő maga is megtalálja az utat haza, a falusi tüzhelyek felé . . .

* **Személyi hir.** Gróf Mikes János székelyudvarhelyi esperes-plébános Nagyváradra érkezett Lányi püspök látogatására. Tegnap tisztelgett *Szemrecsányi* Pál megyés püspök Ő Excellenciájával, látogatást tett *Radu* Demeter püspöknél, délután pedig a Püspökfürdőbe kocsizott.

* **Biharmegye közgyűlése.** Biharvármegye törvényhatósága tegnap folytatta a közgyűlést. A második napon már nem volt még olyan érdeklődés sem, mint az előző napon volt. Ezen a napon különben mind olyan tárgyak kerültek napirendre, melyek a bizottsági tagokat nem igen érdeklik. Az előterjesztett tárgyakban mind azokat a határozatokat hozták, amelyeket a szakosztály javasolt.

* **A vegykisérleti állomás felállítása.** Csak néhanapján, egy-egy vegyvizsgálat eredménye sejteti, hogy mennyi hamisított árut togyaszt el Nagyvárad közönsége részint a piacról, részint a kereskedésekből. Ennek részben az is az oka, mert nincsen Nagyváradon vegyészeti intézet, ahol gyorsan és könnyűszerrel meglehetne győződünk valamely fogyasztásra szánt cikk hamisítatlan voltáról. Volt már szó egy ilyen vegykisérleti állomás felállításáról; tárgyalásokat is folytattak a helybeli főreáliskola vegyészeti szaktanárával, hogy a főreáliskola meglévő műszereinek felhasználásával létesítsen tápszervizsgáló állomást. A tárgyalások azonban megszakadtak eredmény nélkül s ha valami gyanusát talál a rendőrhatalóság, Debrecenbe kell küldeni vegyelemzés végett. Dr Berkovits Ferenc törvényhatósági tag most újból szőnyegre hozza ezt a kérdést, annak kapcsán, hogy Székely Ödön okleveles vegyész, mérnök nála tudakozódott a nagyváradai vegykisérleti állomás ügyében. Dr

Berkovits Ferenc konkrét indítványt terjesztett be Nagyvárad városához, hogy akár kérte, akár nem, Székely Ödön vegyész Nagyvárad városánál a vegykisérleti állomás felállítását, a város azonnal indítsa meg ez irányban a tárgyalást a helybeli főreáliskola vezetőségével s a tárgyalás eredményéről a közgyűlésnek tegyen a tanács jelentést.

* **Védekezés a himlő ellen.** Bécsben nagy az ijedelem, mert erősen fellépett a veszedelmes himlő. Nem valami enyhe lefolyású bárányhimlő lépett fel járványosan a császár városban, hanem a legveszélyesebb tekete és hólyagos himlő, amelynek nyomában ólálkodik a halál. Tekintve azt az élénk forgalmat, amely Magyarország és Bécs között fennáll, a magyar fővárosban is a legmesszebb menő óvintézkedéseket tették a betegség behurcolása ellen. Helyes, hogy a fővároson kívül a vidéken is megteszik az óvintézkedéseket, nehogy átplántálják a bajt az országba, ami a mostani gyors forgalom folytán éppen nincsen kizárva. Nagyvárad város főorvosa tegnap a következő előterjesztést tette a polgármesterhez:

A Bécsben kiütött valódi himlőjárvány miatt szükségesnek tartom e fenyegető veszedelem ellen védekezni. Minthogy ezen betegség ellen a védhimlőoltással sikeresen lehet védekezni, ennél fogva véleményezem, s javaslatba hozom a tekintetes polgármester ur előtt, miszerint a községi elemi és polgári, valamint az összes felekezeti, főgimnázium, reál, kereskedelmi és iparos tanonciskolák igazgatóságait átiratban figyelmeztetni sziveskedjék arra, miszerint az 1887. évi XXII. t.-c. értelmében az iskolákba járó tanulókat, életük 12. évükig védhimlővel újra be kell oltani, s ha a tanulók között ily újraoltásban mindeddig még nem részesült növendékek volnának, — azon esetben is, ha 12-ik évüket már be is töltötték — mindazoknak újra oltásukat eszközöltessék. A nyilvános védhimlő oltás egész október hó végéig vasárnaponként reggel 9—11-órától a tűzoltó laktanya nagytermében díjtalanul eszközöltetik, ahol az önként jelentkezők is részesülhetnek a védoltásokban. Kívánatosnak tartom erről a lakosságot úgy a hírlapok mint fali hirdetmény útján is értesíteni. Nagyvárad, 1907. szept. 18. Dr *Baróthy* Akos tiszti főorvos.

A polgármesteri hivatal a főorvos előterjesztéséhez képest úgy a községi iskolák felügyelő-igazgatóját, mint az összes érdekelt iskolafenntartókat és igazgatókat átiratban kereste meg a védhimlő oltás ügyében, azonkívül a következő hirdetményt bocsátotta ki:

Hirdetmény. A Bécsben kiütött valódi himlő járvány elleni védekezés céljából értesítem a város közönségét, hogy a nyilvános védhimlő oltás egész október hó végéig vasárnaponként reggel 9—11 óráig a tűzoltó laktanya nagytermében díjtalanul eszközöltetik, ahol a védhimlő oltásokban az önként jelentkezők is részesülhetnek. Nagyvárad, 1907. szept. hó 19-én. *Bordé* Ferenc s. k., polgármester-helyettes.

* **A hegyi választmány ülése.** Nagyvárad város hegyközségének választmánya tegnap délután ülést tartott, amely alkalommal kiűzték a közgyűlés napját, amikor megállapítják a szüret idejét. Dr Molnár Imre elnöklete alatt Sal Ferenc, Bordé Ferenc, dr Wimmer Julián, Tichy Gyula, Darvassy Lajos, Balázsovich Rezső, Márkus János hegybíró voltak jelen. A hegyközség közgyűlését szeptember hó 22-én délelőtt 11 órára tűzték ki s ekkor állapítják meg az idei szüret idejét. — A Kecskeméthy István vendéglős által kért vendéglőengedély megadását véleményezte a hegyi választmány. Kecskeméthy István a hegyen, Kórház-utca közelé-

ben akarja vendéglőjét berendezni. — Helyeslő tudomásul vette a hegyi választmány, hogy a két vasut állomás között tervbe vett kettős vasuti vágány közigazgatási bejárása alkalmával a hegyre vezető vasuti átjárók kibővítését követelték úgy a város, mint a hegyközség képviselői, sőt a város törvényhatósága külön feliratban is kérte a minisztertől a hegyi átjárók kellő kibővítését és a szőlőbirtokosok érdekeinek kellő figyelembe vételét.

* **Megjöttek a katonák.** Tegnap délután négy órakor hangos zeneszóval vonult be a városba a hadgyakorlatokról hazatért háziezred. A tüzérség s a huszárok már délelőtt megérkeztek, de a gyalogságnak két napi erős menetelésre volt szüksége, hogy a hatvan kilométernyire fekvő Belényesből hazajöjjenek. Az ideai gyakorlatok Belényes környékén folytak le *Rukovina* hadosztályparancsnok humánus vezetése mellett. Együtt gyakorlatoztak a nagyvárad 37-ik, a debreceni 39-ik, az aradi 33-ik és a csabai 101-ik gyalogezred, a váradi tüzérséggel és a huszársággal egyetemben. A mi háziezredünk minden egyes alkalommal kiűntette magát, *Vivenot* ezredes s a tisztikar a feladatok pontos, helyes és sokszor szellemes megoldásával, a legénység pedig képzettségével és kitartásával. Betegség alig fordult elő az ezredben s a legénység a legjobb hangulatban érkezett haza, mert az ugynevezett *Gewaltmarschok* erőltetése a mi emberies érzésű tábornokainknak és törzstisztjeinknek nem szokásuk.

* **A Hágó-korcsmát meg akarják venni.** Hosszu ideig bérlő nélkül állott a város határában az u. n. Hágó-korcsma, amelyhez néhány kis hold föld is tartozik. A városi közgyűlés elhatározta, hogy leromboltatja a rozoga korcsma-épületet, amelyben a kőborcigányok tanyáztak. Azonban időközben került bérlő, *Herbacsek* Ferenc, aki évi 200 korona bérösszeget fizet az épületek és a föld használatáért. Most *Vas István* nagyvárad lakos ajánlatot tett Nagyvárad városának, hogy az ingatlant adja el neki 2500 koronáért. — Az adás-vétel azonban aligha sikerül, mert az évi 200 korona 5 százalékkal számítva, 4000 kor. összegnek felel meg.

* **A Nemzeti Falanx.** Ezt a címet eddig vajmi kevesen ismerték, mert oly szűk korlátok között mozgott az egyesület, mely a Nemzeti Falanx címet viseli, hogy a főváros területéről alig-alig hallott róla a vidék. Pedig célja és megkezdett cselekményei mind oda engednek következtetni, hogy az egyesület teljes működési körének kifejtésekor hatalmas kultur intézmény lesz, melyet már minden haladó államban megtalálunk. Az egyesület célja eddig az volt, hogy a fővárosi 12 éven felüli gyermekeket úgy szellemileg, mint fizikailag neveljék, kiképezzék őket oly irányban is, hogy a katonai szolgálattétel alkalmával ne találkozzanak oly nagy nehézségekkel, mint ez ideig. Ezt a szűkkört, mely eddig a fővárosra terjedt, most az ország minden részére kiakarják terjeszteni oly képen, hogy a törvényhatóságok úgy anyagilag, mint erkölcsileg támogassák a terv megvalósításában, amikor is el fogják érni azt, hogy a fiatalság n-m csupán a korcsmák megfertőzött levegőjében fogják keresni a zórakozást, hanem kedvtelő es hasznos cselekedetekben. A Nemzeti Falanx országos és helyi versenyeket is fog tartani, melyeken különböző díjak lesznek kiosztva a győztesek között, hogy serkentsék a fiatalságot továbbra is céljuk elérésében.

* Az olasz kolostorbotrányok vége.

A nyáron a hazai sajtó is ugyancsak bőven foglalkozott a milánói és varezzai kolostorbotrányokkal s azok híreire támadt tüntetésekkel. A milánói botrányról csakhamar kisült, hogy ha van benne valami, az nem az egyház hibája, mert az egyházi hatóság idejében értesítette a rendőrséget, hogy azoknak nincs joguk a szerzetesi ruhát viselni. A varezzai botrány is alaptalannak bizonyult. Ugyanis Savonából jelentik, hogy a varezzai »kolostorbotrányok« alkalmával megrágalmazott és letartóztatott Disperati Ferenc szaléziánus szerzetest f. hó 22-ikén szabadon bocsátották. Disperatiról kitűnt, hogy teljesen ártatlan. Varese közönsége most lényegesen elégtételt készül adni az ártatlanul meghurcolt szerzetesnek. Disperati szabadonbocsátásával be is fejeződtek a varezzai »kolostorbotrányok« ügyében indított vizsgálatok, melyeknek tolymán kiderült, hogy az állítólagos »botrányok« nem mások egy felbérelt hisztérikus gyermek meséinél. — Vajjon tudomást vesz-e erről a liberális sajtó, amely ezen állítások kapcsán csakugy kéjelgett a fekete misékben s az egyháznak rágalmasában. — Van-e bennük tisztességérzet, hogy most legálább a rehabilitálásnak a hírére közöljék megbotránkoztatott olvasóikkal?!

* **A fürdővoatok közlekedése.** Már említettük, hogy a magyar államnak a kolozsvári üzletvezetősége a fürdővoatok egyrészt szeptember hó végéig üzemben tartja. Erre vonatkozólag az üzletvezetőség most a következő hivatalos kirdetményt küldte be hozzánk; Értessük a n. é. közönséget, hogy a Nagyvárad és Püspök-, illetve Félixfürdő között közlekedő 7706/7705 sz. délutáni első fürdővoaton hétköznapi forgalom bezárólag szeptember hó 30-ig meghosszabbította tott s ennek megfelelően a f. évi augusztus hó 30-án kiadott 28909. sz. hirdetésünkkel torgalomba helyezett ünnepi és vasárnapi fürdővoatok közül még az 5 és 6 számú délutáni első vonatpár is szeptember hó végéig minden vasárnapon szintén forgalomban marad. Kolozsvár, 1907. szept. 12. Az üzletvezetőség.

* **A hangutánzó «művész» kérelme.** A jelenleg Nagyváradon időző Stutzbart cirkusz egyik tagja a porosz születésű Burghardt János esténként mint állathangutánzó, leleplező művész stb. produkálja magát. Most megakar válni a cirkusz kötelékéből s a belügyminiszterhez intézett kérvényt adott be Nagyvárad városához, amelyben engedélyt kér, hogy egy évig Magyarországon önállóan tarthasson »művészelőadásokat«. Egy évig ugyanis Magyarországot akarja boldogítani — művészetével.

* **Kedvezményes bérlet jegyek az Urániában.** Az Uránia mozgótevénykép színház igazgatósága a főszezon közeledtével való tekintettel az Uránia törzsközönsége részére, kedvezményes áru bérletjegyeket ad ki olyképpen, hogy 15 darab jegyet vásárolhat a pénztárnál bárki 10 jegy árán. Félhétgyermekjegyekre ez a kedvezmény azonban nem terjed ki. Kedvezményes bérletjegyeket az Uránia pénztára az előadások alatt bármikor ad ki a bérlet szándékozóknak. Ezt az előnyös ujtást bizonyára örömmel fogadja az Uránia törzsközönsége, amelynek több oldalról kifejezett óhajára határozta el az igazgatóság, hogy kedvezményes áru bérletjegyeket is léptet életbe.

* **Járványok a hó első felében.** Bihar megye főorvosa tegnap terjesztette be szeptember hó első felében előfordult járványokról szóló kimutatását. E szerint előfordult szeptember első felében: vérhas 9, hökhurut 32,

roncsoló toroklob 3, hasihagymáz 43, vörheny 19 és kanyaró 16 esetben.

* **Az automobil megadóztatása.** Az alsó-ausztriai tartománygyűlés elé a következő javaslatot terjesztették:

Az automobil tulajdonosok adózásra kötelezettek.

Teherszállító-automobil után, a melynek menetsebessége nem több óránként 15 kilométernél, 100 korona fizetendő.

Ipari és luxus-automobilok, amelyek csak egy személyt szállítanak s menetsebességük nem több 25 kilométernél 500 korona az adó.

Kisebb luxus-automobilok után 600 korona. Luxus-automobilok 25 kilométernél nagyobb sebességgel 800 korona.

Bér-automobilok, tekintet nélkül berendezésükre 100 korona adót fizetnek. Közérdekű intézmények: posta, jótékony intézetek automobiljai adómentesek.

* **Betörő cigányok.** Tegnap éjjel Kolozsvári-utcán Klein Abrahám szatócs üzletét feltörték és abból pálinkát, valamint dohányt vittek el. Egy ember állítása szerint ő öt cigányt látott a szatócs bolt körül ólalkodni. A rendőrség e vallomás alapján tegnap kutatást tartott a cigány telepen, mert nincs kizárva az sem, hogy a mi cigányaink unták meg a dicsőséget és raboltak tegnap éjjel.

* **Találtak** egy női kézitáskát zsebkezdővel. szén képpel és némi pénztartalommal, továbbá két szál gyertyát, 19 drb. különféle kulcsot és még külön négy drb. kulcsot. Igazolt tulajdonosaik átvehetik a rendőrség I. emelet 7 sz. szobájában.

IRODALOM.

Zászlónk.

No már az igaz, hogy ebben a kedves diák-ujszágban minden mosolyog; a képek, a cikkek, az írók, a szerkesztők. Talán még a postás ember is úgy viszi a házhoz. Ahová aztán beteszi a lábát, ott háborút indít, minden buskomorságnak, életuntságnak, kedvetlenségnek s addig mesél, addig tréfál, addig tüzel, addig oktat, míg végre is neki kell igazat adni és el kell fogadni, hogy úgy szép az élet, ahogy ő mondja. Innét van, hogy ámbár a diákoknak írják, mindeokki szívesen látja, még az is, aki az iskola szagát már nem szagolja. Családokban, ifjúsági egyesületekben, olvasóköri körökben úgy fogadják, mint ismert, jókedvű vendéget és még a köszvény is meglapul az öreg urak lábában, mikor kezükbe veszik a *Zászlónkat*. »Hej! ha akkor lett volna ilyen szép ujság, mikor mink jártunk iskolába, — így morfondíroznak magukban, — Bizony régen szükség lett volna már erre a lapra. Most másképpen állnánk.«

Ez az első szám is, amely a VI-ik évtolyamot kezdi meg, csupa vidámság, életrevalóság, oktatás, buzdítás, tréfálódzás. Annyitélékép, cikk kelteti magát ezen a harminckét oldalon, hogy azt sem tudjuk, hogy mit is nézzünk előbb. — Mert olyan csalafinta módon van kieszelve mindegyik, hogy amint a szemünk rátapadt valamelyikre, hát alig tudjuk leszedni onnan. Lesz öröme bezeg a diáknépnek. Mindjárt a címkepe is ilyen. Léghajón — még pedig kormányozható! — jön a Zászlónk kifeszített vitorla — szárnyakon. Az ő kedves barátai, a tanuló ifjak, már várják lent a földön és szörnyen éljenezik őt — ki a sipkájával, ki a tenyerével. Bent a lapban az-

tán ez a jókedv, lelkesedés, életöröm mindenféle szebbnél-szebb képeken, cikkekben váitatkozik. A végén mindegyiknél úgy érzi az ember, mintha az ő lelke is szárnyra akarna kelni. Szinte emelkedik is már. Kivált, mikor *Prohászka, Sik, Izsóf* cikkeit olvasta.

Már csak amondók vagyunk, hogy ennyit adni 2 (két) koronáért — sok is. Ez uraim nem üzlet. Ez valami más. Olyan missziós lap, vagy micsoda. Bátran mondhatjuk apostolkodásnak is. No hanem, ha a Zászlónk így apostolkodik, hát akkor emberelje ám meg magát a magyar katolikusság is és legyen rajta, kiki a maga módja szerint, hogy ez a mosolygó ifju apostol minden olvasni szerető katolikus családnál ott legyen, főleg ahol diákemberkék nevelődnek. Bizony mulasztást követ el az a szülő, vagy nevelő tanár, aki neveltjét a Zászlónkkal össze nem hozza. Két koronát fizetni egész évre ilyen lapért, ez valóban potomságtessék meggyőződni, nincs-e igazunk. A kiedóhivatal szívesen szolgál mutatványszámmal ingyen és bérmentve. Többet már igazán nem tehet. Hát tessék oda fordulni: Budapest, VIII., Damjanich-utca 50.

TÁVIRATOK.

A szász király balesete.

Berlin, szeptember 19. Frigyes Agost szász király tegnap a hadgyakorlaton egy roham közben leesett a lóról. Két helyen jelentéktelenül megsebesült.

Egy millió jótékony célra.

— Kochmeister báró végrendelete. —

Brdapest, szept. 19. A VI. kerületi járásbírószágon ma bontották fel a napokban elhunyt Kochmeister Frigyes báró végrendeletét. A báró végrendeletében egy millió koronát hagyott jótékony célra.

A német trónörökös örnagy.

Berlin, szept. 19. A német trónörökös, ki éveken át a hadseregben századosi rangban szolgált, örnagygyá léptették elő.

Egy híres egyházjogász halála.

Berlin, szeptember 19. A Localanzeiger elenti Göttingából, hogy ott Dove tanár, híres egyházjogász tegnap este meghalt.

A kormányozható léghajó.

Berlin, szept. 19. A Militffwochenblatt rövid tudósítást közöl a német hadseregben a hadügyminiszter és vezérkari főnök jelenlétében a kormányozható léghajóval tett legutóbbi kísérleteiről. A lap hangsúlyozza, hogy a kísérlet teljes mértékben sikerült; a léghajó egészen biztosan kormányozható és csodás pontossággal és zavartalanul működött a le- és felszállásoknál.

Pogrom a zsidók ellen.

Odessza, szept. 19. Az igaz orosz férfiak szövetségének tagjai 50 főnyi csoportokban tegnap bejárta a város elhagyatott részeit és késsel, revolverrel üldözöben vették a zsidókat. Egy zsidó gyereket anyja kebelén löttek agyon, egy zsidó férfit pedig drótkötéllel ütöttek agyon. A pogrom következtében öt ember meghalt, 25-en súlyosan megsebesültek.

Andrejew öcscse letartóztatva.

Budapest, szept. 19. A fővárosi rendőrség a napokban letartóztatta Andrejew Leonid híres orosz költő testvéröcscsét, Nikolájt, aki a Szibériába való deportálás elől szökött át Magyarországra. A szökevény orosz 26 óráig volt a rendőrség foglya, amely ma szabadlábra helyezte.

Botrány a makói árvaházban.

Budapest, szept. 19. Makóról jelentik: Az itteni megyei árvaházban ma kínos botrány játszódott le. A növendékek fellázadtak és a szó szoros értelmében megtámadták volt tanító-nőjüket, Balga Lajosnét, ruhát leszakgatták, butorait összetörték, úgy hogy a megtámadott volt gondnoknő a támadás elől kénytelen volt az árvaházi apácák lakosztályába menekülni.

Letartóztatott házasságszédelgő.

Budapest, szept. 19. A rendőrség letartóztatta Stignitz Nándort házasságszédelgés miatt. Stignitz több száz embert csapott be kisebb nagyobb összegek erejéig, akiket azzal áztatott, hogy százezer koronás hozományt feleséget szerez nekik.

SPORT.

Előkészületek a lóversenyre. A Bóné-kuti versenypálya reggelként élénk képet nyújt szombat és vasárnap tartandó versenyekre nevezett lovak próba galapjai teszik azt élénk és érdekessé a néző közönség előtt. A nevezett lovak egy része már megérkezett, a többi ma jön meg s így a versenynap reggelén, szombaton mind a pályán lesznek. A hivatalos pályabemutatást szombaton reggel 8 órakor tartják meg, mely körülményre a versenyzők figyelmét ez uton is felhívja a rendezőség. A versenyprogramok már elkészültek s Kiss Dávid Rákóczi-uti kereskedésében kaphatók, ugyanott beszerezhetők a belépő jegyek is. A verseny egyleti tagok, az egyleti jelvény használatával, a versenyekre szabad bemenetet élveznek, mire ez uton is felhívják a tagok figyelmét.

NYILTTÉR.

Óvás!

Értesítjük a t. közönséget, hogy ismert gyártmányaink **egyedül és kizárólag** **REICHARD ÁRUHÁZA** cégnél kaphatók, miért is kérjük kalapszükséglet esetén azt onnan beszerezni.

Tisztelettel:

Pichler Antal,
cs. és kir.
udvari kalapgyáros.

Ita J. Henrik,
cs. és kir.
udvari kalapgyáros.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Ira: **Daniel András.**

(Franciaából.)

32

A tiszt szökött meg először. Nem azért, hogy ártatlanságát bizonyítsa, vagy igazolja hallgatását, amire megtámasztott el volt határozva a jövőben is, csupán azért, hogy befejezze elbeszélését.

Még nem mondott el mindent és Réginek mindent tudnia kellett. Malboisné különben lemondott már arról, hogy őt kérdésekkel félbeszakítsa. Az előbb még csak ingadozó bizalma most egyszerre megtört.

— Midőn künn voltam a földalatti utból — folytatá a hadnagy — beláttam, hogy nagy elővigyázatosság, őrütség lenne tőlem kerékpárom keresésére lámpás és fegyver nélkül a folyosóra visszatérni. Ezek az üregek bizonyára csavargóknak a búvóhelyei — mondtam magamban. — Igazi szerencse, hogy a fiókok nem zúzták be teljesen a fejemet és meghagyták órámat és erszényemet. És annyival kevésbé volt jogom ezen csavargókkal közelebről megismerkedni, mert összetűzés esetén, ha az rosszul végződne, felfedeznék jelenléteket ezen a környéken és azzal kompromittálnám a solgrési kastély urnőjét. Az ördög vigye a kerékpáromat legyen az övé! Ami pedig azt illeti, hogy másnap lámpással és revolverrel visszajöjtek, lehet, hogy vennék magamnak annyi fáradságot, de azt hiszem, az egész hiábavaló lenne. Ezek a csuf éjjeli madarak már bizonyára rátették kezüket a gépemre és én sem őket, sem kerékpáromat nem találnám többé. Még nem hagytam el az erdőt és nem értem ki az országutra és már is nem gondoltam többé az egész esettel. Minden gondolatom visszazállt önhöz, Regine, a park ama kis zugába, ahol ön előttem megjelent. Viszontláttam önt, hallottam a hangját... Tekinteteiben, szavainak visszhangjában véget nem érő motívumokat találtam a kétségbeesésre. Igyekeztem kitalálni, hogy futó megjelenésem a sajnálatnak, lelkifurdalásnak minő nyomait hagyta hátra a szívében; miként ítélte meg merészségemet és vajjon megremeg-e még mindig, ha rá gondol arra a meglepetésre, amit váratlan megjelenésem által okoztam. Panasgom, vagy szemrehányásom hatotta-e meg?... Visszatettem e önnek? ... Oh! Regine... Regine... Ugy mentem előre, mint az őrült. Valami vasúti állomáshoz... egészen kis állomáshoz érkeztem melyikre? Még sem tudnám mondani. Azt mondták ott, hogy mindjárt jó a Párisba menő vonat. Valami hirtelen vágy kapott meg visszatérni Párisba, egyenesen a katonatiszti klubba menni, viszontlátni társaimat, elmerülni katonai hivatásomba. Mert félig öntudatában lévén felizgatott lelki állapotomnak, valami azt sugta, hogy a magány valami őrült tettet fog nekem sugallni. Két órával később, midőn megérkeztem a klubban, olyan lázban égtem — még pedig nemcsak erkölcsi, leg, de szellemileg is — hogy egyik őrnagy barátom, akivel ott találkozom, kényszerített, hogy szobát vegyek a klubban és fogadjam el ápolását. Három napig voltam beteg, hol egészen tehetetlenül feküdtem, hol deliriumban, úgy, hogy agyláztól féltemek. A fejemre mért erős ütés, a nagy lelki felindulás és testi ki merütség következménye volt ez. Cudás módon lázas félbeszéléséim miatt nem tettem említést sem az ön házasságáról, sem a solgrési kastélyról. Valami vad ösztön uralta megbomlott agyamat és nem engedte, hogy ajkaim veszélyes szavakat ejtsenek ki. A felizgató hírt azonban eltiltott tőlem. Az orvos minden hírapot tiltott tőlem. Saját ezredesem, aki néhány órára Párisba jött és meglátogatott, tudatta velem a történeteket, felfedve előttem a bűntényt,

mely önt esküvőjének első estéjén özvegygáttá tette. Nagy felindulásom nem lepte meg őt. Talán ez a jóakaró főnök, az ön házassága által okozott nagy fájdalomnak tulajdonította azt a sajátságos lázrohamot, mely engemet az ön esküvője estéjén letepert. Mert bármennyire titokban tartottam is ön iránti érzelmeimet, senki előtt sem titok, minő bájos ön, sem azon körülmény, hogy unokatestvére, gyermekkori játszótársa vagyok és ezen körülményekből nem nehéz következtetni. Aggályosan kérdezősködtem ezredesemnél, minő időben történt a gyilkosság; főnököm így felelt: »Ön akkor már itt feküdt ebben az ágyban... A bűntény ugyanazon estén történt, amikor a házkitörtésnél, szegény barátom.« Később kikérdeztem az őrnagyot is, az a maga módja szerint felelt. »Csak másnap, a hírlapokból tudtuk meg a dolgot és azt a megjegyzést tettük, hogy telepathikus esetekkel foglalkozó embernek, ez megfigyelésre méltó, nem mindennapi eset lenne... Valami bizarr betegség által megtámadva, D'Ambarés itt összeesik és ugyanazon pillanatban Malboise Pascal gyilkos kéz által meghal. Mivel kevés eltéréssel egyidőben történt e két dolog. Midőn ön rosszul lett, D'Ambarés nem volt több kilevec órána, Malboise márkit pedig nyolc óra körül ölték meg.« Láthatja tehát Regine, hogy orvosom, — ez a tanu — akinek agyát a spirítizmus foglalkoztatta, azon öntudatlan órájában, hogy a természet fölötti dolgot megállapíthassa, megérkezésemet a klubba, egészen jóhiszeműleg, korábbi időpontra tette és ez által kimutatta alibimet. De különben sem gondol arra senki, hogy én a bűntény estéjén Solgrés közelében lehettem volna. És azt soha senki sem fogja megtudni, Regine.

(Eolyt. köv.)

Igazságszolgáltatás.**Elhirtelenkedett felmondás.**

(Esküdtszéki tárgyalás)

Pénzes János kerülő volt Stern Károly földbirtokos bihartordai uradalmában. Talán megunta a szolgálatot és felmondott. Mikor ezt Száva Lajos bihartordai legény megtudta, kapott az alkalmon és beszegődött Pénzes helyére kerülőnek. Pénzes utóbb megbánta felmondását, de már nem segíthetett magán, mert akkor már Száva Lajost felfogadta az uradalom. Ezért nagyon megharagudott Szávára Pénzes és váltig azt hajtogatta, hogy őt kitarja Száva Lajos állásából; sőt ez év husvét első napján, március 31-én annyira elragadtatta magát, hogy Szávát és édes anyját meggyalázó kifejezésekkel illette és megfenyegette. Megsokalta végre Száva a sok áskálódást, de meg anyja sértegetése miatt is felindulva elkészült a leszámolásra. Olmos botot vett magához és még aznap délután a falubeli templom közelében számadásra vonta Pénzest.

— Hát ki a piszkos? Aztán miért bántotta az én anyámat?

Összeszólkoztak a minék az lett a vége, hogy Száva Lajos úgy vágta fejbe Olmos botjával Pénzes Jánost, hogy az másnap este belehalt sebeibe. A gyilkos legény büne felett tegnap itélkezett a nagyváradi esküdtszékség Csulyok Béla tszéki bíró elnöklésével. Az esküdtek kimondták a bűnt, mire a bíróság halált okozott súlyos testi sértés büntette miatt Száva Lajost 3 évi börtörré ítélte. Az ítélet jogerős.

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSK 3 GYULA.

Magyar királyi államvasutak.

195567 | 907.

Pályázati hirdetmény

Az alulírt igazgatóság a magyar kir. államvasutak részére jövő 1908. évi január hó elsejétől számított egy, három illetve öt éven át felmerülő tömítési lemezek ebonit és ruggyanta nemű anyagok szállítást biztosítani szándékozván ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező árukat előtüntető jegyzék, mely egyszersmind ajánlati mintául szolgál, valamint a szállításra vonatkozó részletes módozatok a magyar királyi államvasutak igazgatósága anyag és leltárbeszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest, Andrásy-ut 73. sz. II. em. 40. ajtó) ingyen megkaphatók.

A szabályszerűen kiállított ajánlatok legkésőbb **folyo évi október hó 15-ének déli 12 órájáig** a magyar kir. államvasutak anyag- és leltár beszerzési szakosztályában átadandók illetőleg posta útján oda küldendő és a boríték ezen külcimmel látandó el:

Ajánlat 195567—907. | a III. számhoz.

Bánatpénzül az ajánlott üvegáruk egyévi értékének 5 százaléka készpénz, vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb **f. évi október hó 14-én déli 12 óráig** a magyar királyi államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módozatok betartása mellett állítatnak ki, végül olyanok, melyek után bánatpénz nem tételt le, figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1907. szeptember hó.

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjaztatik.)

PÁL SÁNDOR

épület-, portál-, diszmü- és butor asztalos mester.

Rákóczi-ut 10 és Szaniszló-u. 2 sz. Stern palotában.

Elfogadok minden ezen szakmába vágó munkákat úgy mint épületek, portálok, üzletek, gyógyszerárak berendezését a legkötünőbb szaktudással, ugyszintén átalakításokat és butorok javítását fényezését igen szolid árak mellett hivatkozom városunk intelligenciájának több elismerő nyilatkozatára ezért is kérem a nagyérdemű közönséget, hogy bizalommal felkeresni kegyeskedjenek egy levelező lap általi meghívásra bár hol megjelenek és költségvetéssel díjtalanul szolgálak

Kiváló tisztelettel

Pál Sándor,
speciális szakiparos.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor
butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban. 20

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.
Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

!! Kiadó !!

Nagy Sándor-utca 8. sz. alatt

két udvari szoba

butorral, vagy anélkül
azonnal kiadó.

Tisztességes, intelligens nő, ki a **gazdasszonyi teendőkben jártas**, háziasszony segítségül kerestetik.

Bővebb felvilágosítást ad a kiadóhivatal.

Papi ruhák.

Mint néhai Loboika István hírneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorodom a **nagyságos- és főtisztelendő papság** becses figyelmét Kisfűrdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak **szintartó, erős, jó szövettel** való elkészítését **jutányos árban** elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak **szakszerű** előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.

40 Nagyvárad, Fűrdő-utca 17. szám.

Nagyvárdi középiskolai internátus.

Polgári iskolai magánvizsgálatokra
előkészítő tanfolyam.

Több oldalról érkezett felszólításra elhatároztam, hogy internátusomban a polgári iskolai magánvizsgálatokra előkészítő tanfolyamot nyitok, melyben az oktatást középiskolai szaktanárok fogják végezni.

A tanfolyam az esti órákban fog megtartatni.

A tanfolyam tartama: három hónap.

Jelentkezni lehet e hó 20-ig d. u. 2—5 óráig.

Nagyváradon Tisza Kálmán-tér 9. a középiskolai internátusban.

Nagyvárad, 1907. szeptember hó 8.

Dénes Pál,

a nagyvárdi középisk. internátus igazgatója.

d23. 1—3.

Báró KOZMITZA MIKLOS (ezelőtt Mattoni H.)

Erzsébet Királyné Sósfürdője Budapest-Kelenföld.

Telefonszám 40—84. Ezen fürdőgyógyhely — mely különösen női bajokban, továbbá alhasi és általános vérbőségben, verőcéri pangások esetén, máj- és lépajokban, aranyérbekben nemcsak hazánkban, de a külföldön is unikumot képez, — az új tulajdonos által óriási áldozatokkal egészen ujonnan renoválva és bővítve, gőzfűtéssel és villamos világítással, zárt és üvegezett fürdőfolyosóval, női pihenő helyekkel lett ellátva, de a 3 vendégépületben a vendégszobák is legszebben és legkényelmesebben lettek berendezve, úgy hogy ezen gyógyhely nemcsak a nyári idény alatt, hanem

egész éven át, tehát télen is használható.

Az ivókúra ingyenes s e tekintetben a keserűvíz-források legjobbjai, a Király, Deák Ferenc, Szent-István Erzsébet királyné források vizei állanak a t. cz. közönség rendelkezésére.

A vendégszobák árai mérsékeltek.

A t. c. közönség szórakozására szolgálak: fürdő zene naponta délelőtt 9—11 óráig, délután 4—5 óráig; továbbá a társalgó teremben az összes napilapok és illusztrált heti lapok, könyvtár és zongora.

A fürdőben állandóan egy női orvos látja el az orvosi teendőket.

A vendéglő Takács János vendéglősnek fővárosszerte ösmert kitűnő vezetése alatt áll.

118 Villamos és telefon-állomás. Prospektus kívánatra postafordultával bérmentve küldetik.

A jövő tanévre szükséges

összes

tankönyvek

valamint mindennemű

tan- és írószerek

kaphatók

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Rákóczi-ut, Oláry-ház.